

Docentenhandleiding Basisonderwijs ter voorbereiding op de gastles van: **Judith Goudsmit**

Introductie

Binnenkort ontvang jij een gast spreker in de klas. Deze gast spreker maakt deel uit van jouw lessen over de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolgning. De gastles duurt ongeveer 50 tot 70 minuten, afhankelijk van wat is afgesproken met de docent. De gastles bestaat uit twee delen: een verhaal en aansluitend een nagesprek. Het is belangrijk om naar aanleiding van de bijgevoegde biografie vragen voor te bereiden, die aan de gast spreker kunnen worden gesteld. Ongetwijfeld heb je meerdere lessen aan WO2 besteed. In deze handleiding vind je tips en verdiepingsvragen bij het werkblad die je ter voorbereiding op de komst van Judith kunt doen.

Duur voorbereidende les: 60 minuten

Doelgroep: Basisonderwijs groep 7/8

Thema: WO2, Jodenvervolgning, Jodendom, Joods verzet

Leerdoelen:

- Leerlingen kennen belangrijke gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog en kunnen deze op volgorde zetten.
- Leerlingen leren over diversiteit binnen het Jodendom.
- Leerlingen beseffen dat Joden ook in het verzet zaten.
- Leerlingen doen onderzoek naar een familielid van de gast spreker die de Holocaust niet heeft overleefd.
- Leerlingen worden voorbereid op de thematiek uit het verhaal van de gast spreker.

Structuur werkblad

Introductie + filmpje 'De oorlog in zeven minuten'	– 10 minuten
Opdracht 1: Tijdlijn	– 10 minuten
Opdracht 2: Generaties	– 5 minuten
Opdracht 3: Joods zijn	– 10 minuten
Opdracht 4: Verzet	– 10 minuten
Opdracht 5: Zolang je naam wordt genoemd	– 10 minuten
Slot: Vragen voorbereiden	– 5 minuten

Vorbereiding

- Lees deze handleiding, met achtergrondinformatie en tips om de verdiepingsvragen te bespreken, goed door.
- Bereid samen met jouw leerlingen vragen voor die aan de gast spreker kunnen worden gesteld.
- Print het werkblad uit (zie hieronder) en verdeel ze onder de leerlingen.
- Introduceer [de biografie van de gast spreker](#) na afloop van de les
- Bekijk gezamenlijk als start het [filmpje 'De oorlog in zeven minuten'](#)

Opdracht 1

Tijdslijn

Leerlingen maken een tijdslijn en zetten de volgende gebeurtenissen op volgorde

- Adolf Hitler komt aan de macht en veel Joden vluchten uit nazi-Duitsland – 1933
- Nederland wordt bezet door Nazi-Duitsland – 1940
- Door de anti-Joodse maatregelen worden Joodse kinderen van school gestuurd – 1941
- In de Hollandse schouwburg in Amsterdam worden Joden gevangen gezet – 1942-1943
- Joodse mannen, vrouwen en kinderen worden via doorgangskamp Westerbork naar concentratiekampen gedeporteerd – vanaf 1942
- Joden worden vermoord in de concentratie en vernietigingskampen – 1942-1945
- Nederland is bevrijd! – 1945
- Kinderen en kleinkinderen van overlevenden en slachtoffers van WO2 vertellen wat er met hun familie is gebeurd voor de klas – 2018-nu

Tips:

- Bespreek en vergelijk de tijdslijnen.
- Licht de tijdslijn kort toe zodat leerlingen een helder beeld hebben van het verloop van de Tweede Wereldoorlog.
- Vraag leerlingen welke gebeurtenissen zij nog meer kunnen bedenken.
- Maak het persoonlijk: Kunnen ze een grote gebeurtenis koppelen aan een persoonlijke gebeurtenis? Bijvoorbeeld het verhaal van Anne Frank of andere historische figuren. Om de gevolgen van de grote gebeurtenissen te koppelen aan wat dit voor mensen betekenden, maak je de geschiedenis tastbaar en invoelbaar voor leerlingen.

Opdracht 2

Generaties

Leerlingen bedenken tot welke generatie de gast spreker behoort en denken na of de oorlog ook in de levens van deze generatie een rol kan spelen.

Tips:

- Het antwoord op vraag b is waar. Benoem dat voor veel kinderen van oorlogsslachtoffers een oorlog zijn sporen achterlaat. Een oorlog werkt vaak generaties lang door. Kinderen die de oorlog niet hebben meegemaakt, hebben vaak te dealen met de trauma's van hun ouders (of grootouders).
- Benoem dat ook de oorlogen die nu in de wereld gaande zijn, hun sporen na zullen laten bij de volgende generaties.

Opdracht 3

Joods zijn

Tips:

- a. Al deze mensen (Daniel Radcliffe oftewel Harry Potter, Lisa Kudrow (Friends), Diewertje Blok (Sinterklaasjournaal) en Albert Einstein (wetenschapper) hebben een Joodse moeder en zij daarmee volgens de 'regels' van het Jodendom Joods. Geef vooral aandacht aan de diversiteit en bespreek dat al deze mensen heel verschillend zijn (acteurs, wetenschappers, presentatoren maar ook Engels, Amerikaans, Nederlands en Duits).

- b. Het Jodendom is de cultuur, religie en leefwijze van het Joodse volk. Het is net als het Christendom en de Islam een geloof. Sommige Joden leven volgens de regels van het geloof maar velen ook niet (geassimileerde Joden), sommigen Joden dragen een keppeltje of een davidster maar anderen weer niet. Benoem vooral dat niet alle Joden hetzelfde zijn, net als niet alle Nederlanders of moslims of alle leerlingen van deze klas hetzelfde zijn. Er bestaan net zoals binnen de klas heel veel verschillen tussen mensen. [Bekijk anders dit uitlegfilmpje.](#)
- c. Minder dan 1 procent van de Duitse bevolking was Joods. Benoem dat Hitler de Joden als zondebok gebruikte om aan de macht te komen. Hierbij maakte hij gebruik van eeuwenoude vooroordelen en leugens over Joden en probeerde hij mensen te overtuigen om op zijn partij te stemmen. Doodgewone mensen werden door de nazi ideologie 'Joods gemaakt'.

Opdracht 4

Verzet

Tips:

- a. Alle antwoorden zijn juist. Benoem dat verzet veel verschillende vormen aan kon nemen en werd uitgevoerd door zowel mannen en vrouwen. Ontkracht de mythe dat verzet enkel door mannen werd uitgevoerd en benadruk dat ook veel Joden in het verzet zaten. In totaal nam ongeveer 5 procent van de Nederlandse bevolking actief deel aan het verzet.
- b. Laat leerlingen nadenken over kleine vormen van verzet. Denk bijvoorbeeld aan: mensen die informatie voor de nazi's achterhielden of mensen die onderduikers te eten gaven. Motivaties om verzet te plegen liepen sterk uiteen. Dit kon uit politieke overtuiging zijn, maar ook vanwege vaderlandsliefde en geloofsovertuiging.
- c. Van de 160 duizend Nederlandse Joden werden er tijdens de oorlog 102 duizend vermoord. Hierdoor zijn veel van hun verzetsverhalen verloren gegaan. Het gebrek aan deze verhalen en het feit dat er vrij weinig aandacht was voor het leed van de Joden die terugkeerden droeg bij aan het idee dat veel Joden zich niet zouden hebben verzet.

Opdracht 5

Zolang je naam wordt genoemd

Leerlingen zoeken de naam op van Gerrit Oudkerk op www.Joodsmonument.nl en onderzoeken wat ze over hem te weten kunnen komen.

Gerrit was de broer van Betty en de oom van de gast spreker. Hij is geboren in Amsterdam en vermoord in Auschwitz, was procuratiehouder van beroep en werd slechts 24 jaar jong. Hij vluchtte eerst naar Zwitserland met zijn vrouw maar werd verraden, opgepakt en via Drancy (Parijs) naar Auschwitz gedeporteerd.

Je kunt ter afsluiting een leerling vragen de naam hardop te noemen en de Joodse traditie uitleggen: Zolang je naam wordt genoemd, ben je niet vergeten.

